

Kultūros ministerijos Centralizuoto vidaus audito skyriaus 2018-11-28 vidaus audito ataskaita Nr. VA-6 „Rizikų, susijusių su meno kūrėjo statuso suteikimu (netekimu) bei meno kūrėjų socialinės apsaugos programos administravimu, valdymo vertinimas“

SANTRAUKA:

Pagrindinis vidaus audito tikslas – Vidaus kontrolės ir rizikų valdymo požiūriu įvertinti meno kūrėjo statuso gavimo/netekimo ir meno kūrėjams skirtų kūrybinių prastovų išmokų, mokamų iš Meno kūrėjų socialinės apsaugos programos, administravimą.

Nuo 2005 m. (kuomet pradėjo veikti meno kūrėjų statuso suteikimo sistema) iki 2018 m. I pusem. buvo registruoti iš viso 5554 meno kūrėjo statusą turintys menininkai, iš jų 3244 menininkai šiuo metu yra aktyvūs arba potencialūs pretendentai į valstybės paramą, 1708 – senjorai (jiems valstybės parama nebeaktuali), o 602 – mirę asmenys. Iš minėtos programos 2012 m. menininkų socialinėms garantijoms išleista 813,27 tūkst. Eur, tuo tarpu 2017 m. ženkliai daugiau – 1959 tūkst. Eur.

Vidaus auditorių nuomone, Meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų statuso įstatyme apibrėžta profesionaliojo meno vertintojo sąvoka apima pernelyg platų ratą asmenų, todėl gali būti įvairiai interpretuojama; nustatyti pakankamai žemi ir įvairiai traktuojami teigiamo menininkų įvertinimo siekiant gauti meno kūrėjo statusą reikalavimai. Suabejota, ar visi, kuriems dabartiniu metu gali būti suteikiamas meno kūrėjo statusas yra sietini su meno kūryba.

Paašškėjo, kad teisės aktuose apibrėžta meno kūrėjo statuso suteikimo tvarka ir reikalavimai taikomi tik suteikiant statusą Taryboje, veikiančioje prie Kultūros ministerijos, o suteikiant Meno kūrėjų organizacijoje (toliau – MKO) jokie reikalavimai nenustatyti, todėl tokia situacija neužtikrina vienodais ir pakankamai skaidriais standartais grįsto meno kūrėjo statuso suteikimo. MKO yra finansiškai suinteresuotos į savo gretas pritraukti kuo daugiau meno kūrėjų, jų sprendimų tinkamumas nėra kontroliuojamas. Dėl to dabartinis meno kūrėjo statuso suteikimo modelis yra svarstytinas įvedant tam tikrus saugiklius MKO veikloje arba jas atirbojant nuo šios veiklos.

Kritiškai įvertintas apmokėjimas už Tarybos narių suteiktas paslaugas, kai kurių situacijų teisinis reglamentavimas, interesų konflikto valdymas ir kt.

Įvertinus prastovų išmokų administravimą, pastebėta, kad neužtikrinama asmens duomenų apsauga, Kultūros ministerijos valstybės tarnautojų įtraukimas į menininkų kūrybos aspektus vertinančios komisijos veiklą neatitinka politikos formavimo ir jos įgyvendinimo funkcijų atskyrimo principo, o pačios komisijos būtinybė – svarstyтина. Neatliekama menininkų, gaunančių ar gavusiųjų prastovos išmokas, finansinės būklės patikra, pastebėti įvairūs reglamentavimo neaiškumai ir kt.

IŠVADOS:

1. *Teisės aktuose, reglamentuojančiuose meno kūrėjo statuso suteikimą, pastebėta nemažai spragų, sukeliančių įvairias interpretacijas ir rizikas, negarantuojančias, jog meno kūrėjo statusas bus suteiktas tik aukšto meistriškumo menininkams ir taikant vienodus atrankos standartus, išsvengiant interesų konflikto ir pan., be to, neveikia sistema, garantuojanti, kad meno kūrėjų veikla bus stebima pagal poreikį koreguojant ankstesnius sprendimus, kas leidžia abejoti tokio modelio kokybe, skaidrumu ir adekvatumu atsižvelgiant į ribotas valstybės finansines galimybes.*

2. *Vidaus kontrolė (finansų kontrolė) organizuojant menininkų, galinčių gauti kūrybinės prastovos išmokas, turi trūkumų, todėl yra poreikis kritiškai įvairiais požiūriais peržiūrėti dabartinio administravimo modelio tinkamumą, kai kurių procedūrų reglamentavimą, garantuoti asmens duomenų apsaugą ir t. t.*

REKOMENDACIJOS:

Kultūros ministerijai pateikta iš viso 19 rekomendacijų (9 – didelio reikšmingumo, 6 – vidutinio reikšmingumo, 4 – mažo reikšmingumo).